

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาและสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0 2244 2072

เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
ผู้เรียบเรียง นางสาวศรันยา สีมา นิตกรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ
ออกอากาศ ตุลาคม 2561

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญในการปกครองประเทศ เนื่องจากเป็นกฎหมายที่กำหนดกฎเกณฑ์การปกครองรัฐ การจัดตั้งและการใช้อำนาจของสถาบันการเมืองต่าง ๆ การจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้อำนาจปกครองกับประชาชน ตลอดจนการรับรองคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่มีสถานะสูงสุดเหนือกว่ากฎหมายอื่น ดังนั้นบทบัญญัติของกฎหมายที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญจึงไม่มีผลใช้บังคับ

เมื่อสภาพสังคมและบริบททางการเมืองของประเทศเปลี่ยนแปลงไป ย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ใหม่ให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงนั้น แต่เนื่องจากรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความมั่นคงของรัฐ กระบวนการจัดทำและแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจึงถูกกำหนดให้ทำได้ยากกว่าการแก้ไขกฎหมายทั่วไป เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้มีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ตามอำเภอใจเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดหลักเกณฑ์การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้ในหมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยผู้ที่สามารถขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้มีอยู่ 4 กลุ่ม คือ 1) คณะรัฐมนตรี 2) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร 3) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา และ 4) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน โดยรัฐธรรมนูญที่ขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องไม่มีเนื้อหาที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐโดยเด็ดขาด

การขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้เสนอต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ เนื่องจากรัฐสภามีที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนจึงถือเป็นตัวแทนของประชาชนทั้งประเทศ โดยการพิจารณาของรัฐสภาให้ดำเนินการเป็น 3 วาระ คือ

วาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ การออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกรัฐสภาในวาระนี้ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

วาระที่สอง ชั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา การออกเสียงในวาระนี้ให้ถือเสียงข้างมากเป็นประมาณ แต่ในกรณีที่ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ประชาชนเป็นผู้เสนอต้องเปิดโอกาสให้ผู้แทนของประชาชนที่เข้าชื่อกัน ได้แสดงความคิดเห็นด้วย และเมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้เป็นเวลา 15 วัน เมื่อพ้นกำหนดแล้ว รัฐสภาจึงพิจารณาในวาระที่สามต่อไปได้

วาระที่สาม ชั้นให้ความเห็นชอบ การออกเสียงลงคะแนนในวาระนี้ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา โดยในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกไม่ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวในวาระที่สามแล้ว ให้รอไว้เป็นเวลา 15 วัน เมื่อพ้นกำหนดเวลาแล้วนายกรัฐมนตรีจึงจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยได้ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวเสียก่อน และในกรณีที่ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 พระมหากษัตริย์ หรือหมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่หรืออำนาจของศาล หรือองค์การอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์การอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้ ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติเสียก่อน และถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยต่อไป

การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายค้านและสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ ซึ่งหากเป็นแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในระหว่างอายุของวุฒิสภาชุดแรกภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ใช้บังคับ จะต้องสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่า 84 คน แต่หากเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในระหว่างอายุของวุฒิสภาชุดต่อ ๆ มา จะต้องสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่า 67 คน อีกทั้งยังกำหนดให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในเรื่องที่กระทบต่อความเป็นรัฐพระมหากษัตริย์ และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ จะต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนนั้น จึงกล่าวได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีความมุ่งหมายที่จะให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทำได้ยากกว่าที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดไว้ในอดีต และมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น ซึ่งกลไกดังกล่าวจะช่วยให้การเมืองการปกครองของประเทศไทยมีความเข้มแข็งมากขึ้นได้

บรรณานุกรม

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550” (24 สิงหาคม 2550). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก, น. 1-127.

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560” (6 เมษายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, น. 1-90.